Національний університет харчових технологій

Науково-технічна бібліотека

Відділ інформаційно-аналітичної та довідково-бібліографічної роботи

Облік і аудит: сучасні аспекти розвитку

Дайджест

Київ 2016

Облік і аудит: сучасні аспекти розвітку : дайджест. Вип. 15. [Електронний ресурс] / Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка ; підгот. О. В. Олаботі. – Київ, 2016. – 18 с. – Режим доступу : http://library.nuft.edu.ua/inform/oblik2016.pdf. – Назва з екрана.

Дайджест містить інформацію наявних у фондах Науково-технічної бібліотеки НУХТ літератури з бухгалтерського обліку та аудиту : навчальні видання, монографії, наукові статті з фахових видань науковців Національного університету харчових технологій та ін.

Видання адресоване науковцям, викладачам, студентам та всім зацікавленим.

Від упорядника

За умов ринкової економіки підприємства потребують активного використання бухгалтерського обліку для ефективнішого контролю і удосконалення своєї роботи. Облік посідає одне з головних місць у системі управління. Він відображає реальні процеси виробництва, обігу, розподілу і споживання, характеризує фінансовий стан підприємства, є основою для планування його діяльності. Одним із елементів ринкової економіки є система національного фінансово-економічного контролю, яка формується в Україні. Важливе місце у цій системі належить незалежному аудиту.

Метою цього Дайджесту є ознайомлення наукових працівників, викладачів, аспірантів і студентів університету з вибірковим аналітичним обзором новинок наукових видань за 2010–2016 роки з питань обліку та аудиту.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК: МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ

Вченими доведено, що нашій планеті приблизно 4,5 мільярдів років, життя на ній існує більше одного мільярда років, а поява людини на землі значно пізніше, початок бухгалтерії чітко і глибоко розкрито у книзі Т. Н. Малькова «Древняя бухгалтерия: какой она была?». Зерна, посіяні на полі бухгалтерського обліку, дали перші паростки у Стародавньому Єгипті та Шумері. Разом з тим методології збору, обробки і аналізу інформації ще не було. Документи писались на папірусі (papyrus – багатолітня трав'яниста рослина сімейства осокових), глиняних черепках, дереві. Стародавні документи складно, а підчас навіть неможливо класифікувати за характером і призначенням. Звітність Стародавнього Єгипту складалася на даних обліку за широким колом показників. Її основне призначення – визначити державні ресурси і розподілити їх. У зв'язку з відсутністю вартісного узагальнення її дані наводились у натуральних вимірниках. Методи складання звітності були різнорідні, але трудомісткі. Виходячи із відомостей, що дійшли до нас, можна зробити висновок, що функції стародавніх та сучасних бухгалтерів не повністю ідентичні. Об'єктом обліку, перш за все, була земля та її використання. Головним багатством Єгипту було зерно і воно оберталося як гроші, грошима також обертався метал у злитках та різні предмети – раковини, шкури тварин (або їх самих), сіль тощо. У Стародавньому Єгипті монет не існувало, але тільки монети стали універсальним еквівалентом обміну та вартісним вимірником у бухгалтерії. Монетні гроші були видатним винаходом стародавньої Греції. За своїм значенням цей винахід прирівнюється до винаходу письменності. Для бухгалтерії винахід грошей з «твердим курсом» означав поворот від натурального обліку до узагальнюючого вартісного. Таким чином сучасним аналітичним та синтетичним обліком бухгалтер зобов'язаний Стародавній Греції та її банкірам. Напрошується висновок, що нікому невідомо, хто був винахідником бухгалтерського обліку. Можна тільки стверджувати, що система подвійного запису почала з'являтися у 13-14 століттях у деяких торгових центрах Північної Італії. Бухгалтерський облік у світі існує багато століть. Особливо престижним він був у Греції. Приблизно у 200-му році до нашої ери квестори Римської імперії здійснювали контроль за державними бухгалтерами на місцях, а звіти інвесторів направлялись до Риму і вислуховувалися екзаменатором-слухачем. Ця практика і дала нам термін «аудитор» (від латинського audire – слухач).

Проте, у середні століття у бухгалтерському обліку настає застій, а у часи хрестових походів у Італії він був знову введений у дію. Протягом багатьох століть бухгалтерський облік був переважно пов'язаний із державною діяльністю, тобто збиранням податків. Основна мета – забезпечення казни і господарства постійними джерелами надходжень. Згодом, внаслідок промислової революції з'являються вкладники та керуючі і відповідно висуваються нові вимоги до бухгалтерського обліку. Величезні суми грошей необхідні були великим підприємствам для власного фінансування і збільшення їх управлінського апарату. Було зрозуміло, що інформація була також необхідна для управління ресурсами фірми. Це і був початок розвитку управлінського обліку, а бухгалтерський облік стає якби «мовою бізнесу». У джерелах італійської бухгалтерії з'являються облікові регістри Стародавнього Риму. Коли Codex rationum domesticorum стали вести у грошовому вимірнику, тоді він перетворився у Головну книгу, коли у неї невідомі бухгалтери внесли рахунок «Капіталу», – з'явився подвійний запис. Спочатку бухгалтерія розвивалась майже самостійно у кожній фірмі. Потім з'явилися типографські книги, виникла «друкована бухгалтерія». Її поява пов'язана із двома іменами: Б. Котрульі та Л.Пачолі. Б. Котрульі – купець із Рагузи (Дубровник), автор книги «О торговле и совершенном купце». Рукопис написаний у 1458 р., друге перевидання (автор Патрізі) – через 115 років з часу написання, третє видання – у 1990 р. видане істориком Уго Туккі у зв'язку з пропущенням, допущеним Патрізі рахунку «Збитки і прибутки». Вперше суть подвійного запису було розкрито і логічно обґрунтовано у праці італійського математика, людини унікальних знань зі світовим іменем Луки Пачеоло (1445-1517 рр.), надрукованої у 1494 р. під назвою «Трактат о счетах и записях». Звідси поняття «подвійна італійська бухгалтерія». Бухгалтерський облік стає предметом наукових досліджень. У цей період з історії розвитку були закладені підвалини для зародження науки – бухгалтерії. У Німеччині до 1498 р. особи, які займалися веденням облікових книг називались писцями. З цього часу терміни «бухгалтер» і «бухгалтерія» почали витісняти старі назви. У епоху середньовіччя облік активно розвивався у країнах Західної Європи – Англії, Італії, Франції, Ватикані, Іспанії, Голландії та ін. З початком епохи Ренесансу у розвитку обліку відбувся суттєвий стрибок. Середина 19-го сторіччя – це рубіж, котрий характеризувався значним розвитком наукової думки у різних країнах світу. Поступово вчені прийшли до висновку, що рахівництво є також наукою. Воно має предмет і досліджує його так, як не вивчає ні одна наука. Значний вклад у розвиток теорії бухгалтерського обліку зробила американська школа рахівництва.

У першій половині 19-го сторіччя формується російська бухгалтерська школа, засновником якої вважається Карл Арнольд, німець за походженням. Фундаторами вітчизняної школи бухгалтерського обліку Росії є доктори економічних наук, професори В. Ф. Палій, Я. В. Соколов та ін., України – П. П. Немчинов, М. Г. Чумаченко, Ф. Ф. Бутинець, М. В. Кужельний, В. В. Сопко та ін. Про значення бухгалтерського обліку в управлінні господарською діяльністю німецький вчений-економіст, професор Л. Ф. Шарр ще в кінці XIX сторіччя писав, що «Бухгалтерський облік – непогрішимий суддя минулого, необхідний керівник сучасного і надійний консультант майбутнього кожного підприємства». Із середини 50-х років механізація обліку набула потужного поштовху. Головним ідеологом машинної бухгалтерії став Василь Іванович Ісаков (1913-1986). Він формує таблично-перфокарточну форму рахівництва, створює вчення про комплексну механізацію і автомеханізацію обліку, видає велику кількість монографій, статей, підручників, підготовлює велику кількість учнів і послідовників. Розповсюдження електронної обчислювальної техніки привело до виникнення нових понять: автоматизована система управління (АСУ) і автоматизоване робоче місце (АРМ). АСУ стимулювало з тенденцією до централізації обліку, АРМ – до децентралізації. Клавішні машини використовуються як бухгалтерами так і в спеціально організованому бюро МСБ (машино-счетное бюро) у МСС (машино-счетных станциях). З'являється можливість експлуатувати ЕОМ (електронно-обчислювальні машини) як у режимі персонального комп'ютера, так і в операторному варіанті, тобто постановка завдання і програмне забезпечення, яке передбачає роботу у обох режимах. У першому випадку з цілому зберігається порядок обробки даних, який склався до механізації і автоматизації, у другому – облікова робота може бути розподілена між бухгалтерами-операторами , які вводять дані у машину та виконують усю підготовчу рахункову роботу, і бухгалтерами-контролерами, які реалізують логічні облікові функції. Використання ЕОМ перетворювало бухгалтерію у «математичну систему». Для країн-членів СЕВ була характерна, тенденція до різних форм централізації обліку. Різниця в обліку соціалістичних країн породжувала бажання добитися великого єднання у методології. У 1955 р. на засіданні замісників представників країн Ради економічної взаємодопомоги вперше було поставлено питання про необхідність інтеграції бухгалтерського обліку. В умовах переходу до ринкової економіки держави, становлення ринкової економіки, появи нових господарських структур різних форм власності, розвиток міжнародних економічних зв'язків обумовлюють необхідність удосконалення обліку і контролю, як складових частин економічної інформації, необхідної для управління на усіх рівнях. Впровадження ринкових

механізмів, різноманітність форм власності, реформування економічних відносин вимагають внесення змін у систему бухгалтерського обліку з метою одержання достовірної інформації для прийняття економічних рішень попередження ризику у фінансовій діяльності підприємства.

Методично бухгалтерський облік поділений на фінансовий та управлінський, але не на три види: фінансовий, управлінський і податковий. Податковий облік – це проблема окремої теорії. Об'єктами бухгалтерського обліку, що належать обов'язковому відображенню є: 1) активи підприємства, 2) джерела господарських об'єктів, 3) обов'язки підприємства, 4) доходи підприємства за їх видами і витрати підприємства за їх економічними елементами, 5) фінансові результати діяльності підприємства та їх розподіл. Фінансовий облік і фінансова звітність регулюються державою, стандартами різних рівнів. Інформація фінансового обліку використовується внутрішніми і зовнішніми (постачальниками, податковою інспекцією, банками, інвесторами та ін.) споживачами. Управлінський облік – це внутрішньогосподарський облік, система обробки і підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. Міжнародного бухгалтерського обліку не існує, тому з метою узагальнення практики ведення бухгалтерського обліку різних країн світу необхідно удосконалювати та розвивати національні системи бухгалтерського обліку з обліком міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Міжнародні стандарти не визначають порядок ведення бухгалтерського обліку. Вони описують загальні правила оцінки і надання інформації у фінансових звітах, їх концептуальна основа утримує викладення концепцій, на яких ґрунтується фінансова звітність загального призначення. Типові стандарти бухгалтерського обліку і фінансової звітності, використання єдиної системи стандартів бухгалтерського обліку підвищують кредитоспроможність підприємства. Стандартизація спонукає гармонізації облікової політики: системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Здійснюється стандартизація у рамках уніфікації обліку на міжнародному рівні, яку проводить Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, створений 29 червня 1973 р. організаціями бухгалтерів Австралії, Великобританії, Ірландії, Канади, Німеччини, Мексики, США, Франції і Японії з метою досягнення єдності у принципах бухгалтерського обліку, використовуваних підприємствами та іншими організаціями для складання фінансової звітності у різних країнах світу.

Гармонізація бухгалтерського обліку і фінансової звітності різних країн передбачає погодження ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, тобто процес руху у напрямку використання

Міжнародних стандартів фінансової звітності, погодження різних систем обліку і звітності шляхом введення до їх процесу стандартизації із зберіганням національних розбіжностей. Гармонізація стандартів бухгалтерського обліку необхідна для користувачів фінансової звітності. Найбільша вигода, що витікає із процесів гармонізації – це складання міжнародної фінансової інформації по усуненню спротиву вільному потоку інвестицій. Міністерством фінансів України схвалено стратегію застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності протоколом методичної ради з бухгалтерського обліку №133 від 22.08.2007 р. Розробка стратегії є логічним кроком у реалізації загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженому Законом від 13.03.2004 р. №1629-IV.

Теорія бухгалтерського обліку – це стержень науки про завдання, предмет, метод, форми і організацію бухгалтерського обліку. Методично бухгалтерський облік розподілено на фінансовий та управлінський. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку використовуються як міжнародний базовий підхід країнами, які розробляють власні вимоги до бухгалтерського обліку. Способи стандартизації і гармонізації обліку відрізняються у кожній державі. Необхідний мінімальний перелік умов ідентичних для аналогічних ситуацій з метою удосконалення процесу стандартизації і гармонізації бухгалтерського обліку.

Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський облік: минуле і сучасне / Н. М. Ткаченко // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 3. – С. 108-111.

Наукові видання

Грінько, А. П. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу в умовах нової управлінської парадигми : монографія / А. П. Грінько ; Харк. держ. ун-т харч. та торг. – Харків : ХДУХТ, 2015. – 328 с.

УДК : 657.05

Анотація видання

Досліджено питання вдосконалення методології й організації бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу. Узагальнено теоретичні засади та методологічні принципи, удосконалено практику бухгалтерського обліку відтворення основного капіталу, що відповідає умовам ринкової економіки з урахуванням набутого вітчизняного та зарубіжного досвіду. Матеріал викладено з урахуванням міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку.

Облік зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / Л. М. Янчева, Н. С. Акімова, А. О. Баранова та ін. ; Харк. держ. ун-т харч. та торг. – Харків : ХДУХТ, 2014. – 569 с.

УДК : 657:339.9(075.8)

Анотація видання

Викладено умови укладання зовнішньоекономічних угод з точки зору фахівців обліку як користувачів інформації для подальшого відображення її в регістрах обліку. Використання ситуаційних прикладів різноманітних господарських операцій надасть змогу читачам краще розібратися у викладеному матеріалі та здобути практичні навички їх вирішення.

Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко ; МОН України, Нац. ун-т харч. технол. – 7-ме вид., допов. і перероб. – Київ : Алерта, 2016. – 928 с.

УДК : 657(075.8)

Анотація видання

Викладено Частина І “Теоретичні основи бухгалтерського (фінансового) обліку (4 розділи); Частина ІІ “Бухгалтерський (фінансовий) облік” (10 розділів), Частина ІІІ “Система і підсистема оподаткування, збори, штрафні санкції, податковий контроль, бухгалтерський облік (3 розділи), Частина ІV “Нарахування та сплата єдиного внеску” (2 розділи), Частина V “Оновлена фінансова звітність” (2 розділи). Розкрито основні положення сучасної теорії і практики ведення бухгалтерського обліку на основі діючої законодавчо-нормативної бази. Наведено методики розрахунків, відповідну документацію, регістри і наприкінці кожного розділу – зведену кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку з відповідними змінами 2014–2016 рр.

Харченко, С. І. Бухгалтерський облік виконання бюджетів : монографія. Кн. 2 / С. І. Харченко. – Київ : Кондор, 2016. – 542 с.

УДК : 657.24

Анотація видання

Висвітлюються теоретичні та правові засади бюджетного обліку на основі законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють питання бухгалтерського обліку виконання державного та Місцевих бюджетів в Україні, а також процедур казначейського обслуговування бюджетних коштів. Розглянуто специфічні ознаки бюджетної політики як важливого середовища формування та реалізації бюджетної доктрини.

Чернелевський, Л. М. Аналіз діяльності підприємств та банківських установ : економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний : підручник / Л. М. Чернелевський, Н. Г. Слободян, О. В. Михайленко ; МОН України. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Київ : Хай-Тек-Прес, 2014. – 640 с.

УДК : 658.012.12(075.8)

Анотація видання

Викладено найважливіші теми дисципліни згідно із навчальними планами, ухваленими Міністерством освіти і науки України. Підручник являє собою методичний комплекс і містить: теоретичний матеріал, практикум із багатоваріантними задачами, рекомендації з організації поточного контролю знань. До кожної із викладених тем наведено методичні матеріали: контрольні запитання і тести, рекомендована для самостійної роботи навчальна література. Практикум містить методичні вказівки для вирішення вправ і рішення типових задач.

Чернелевський, Л. М. Інформаційні системи і технології в обліку, аналізі та аудиті : навч. посібник / Л. М. Чернелевський, Л. О. Терещенко, Л. І. Іванова ; Нац. ун-т харч. технол. – Київ : НУХТ, 2014. – 350 с.

УДК : 004:657

Анотація видання

Наведено рекомендації до вивчення тем курсу, що передбачають формування необхідних теоретичних знань і практичних навичок на прикладі використання найбільш поширених в підприємницькій діяльності України пакетів прикладних програм «1С: Бухгалтерія 8.2», «M.E.Doc», «Турбо Аудит», які дадуть змогу ефективно використовувати на практиці сучасні інформаційні системи і технології в обліку, аналізі та аудиті на рівні, який відповідав би вимогам підготовки висококваліфікованих фахівців із спеціальності «Облік і аудит».

Наукові статті

Бухгалтерська звітність бюджетних установ в умовах реформування бюджетного обліку

- Коритник, Л.
- Клименко, О.

Журнал
Бухгалтерський облік і аудит
№ 4 / 2015

УДК : 657.347.7

Анотація наукової статті

Досліджено проблеми реформування бухгалтерського обліку та звітності бюджетних установ.

Бухгалтерський облік: сакральні ритуали, чи інформація ажур?

- Хомин, П.

Журнал
Бухгалтерський облік і аудит
№ 4 / 2015

УДК : 657.2.016

Анотація наукової статті

Аналізуються недоліки чинної системи бухгалтерського обліку, які ускладнюють забезпечення запитів менеджерів підприємств стосовно інформації.

Бухгалтерський облік як інструмент управління ризиками підприємницької діяльності

- Гнилицька, Л. В.

Журнал
Фінанси України
№ 3 / 2014

УДК : 657.05:351.863

Анотація наукової статті

Присвячено визначенню напрямів удосконалення теоретико-методологічних засад бухгалтерського обліку з метою підвищення його інформативності при визнанні ризику в системі такого обліку, оцінці ймовірності втрати економічних вигод окремими об'єктами бухгалтерського обліку під впливом ризику, управлінні ризиками підприємницької діяльності.

Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції

- Голов, С.

Журнал
Бухгалтерський облік і аудит
№ 1 / 2014

УДК : 657

Анотація наукової статті

Розглянуто вимоги законодавства ЄС щодо фінансової звітності підприємств держав-членів. Визначено напрями вдосконалення фінансової звітності вітчизняних підприємств з метою подальшої гармонізації із законодавством ЄС.

Вплив глобалізації на розвиток системи обліку в Україні

- Кірейцев, Г.
- Литвиненко, В.
- Мавріна, Н.

Журнал
Бухгалтерський облік і аудит
№ 4 / 2014

УДК : 657

Анотація наукової статті

Визначений новий підхід до дефініції обліку як суміжно-роздільної високоінтелектуальної управлінської праці. Обґрунтована потреба підвищення наукового рівня обліку шляхом удосконалення його методу, організаційних інновацій та зовнішніх функцій.

Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток бухгалтерського обліку та звітності в Україні

- Ловінська, Л. Г.

Журнал
Фінанси України
№ 9 / 2014

УДК : 657

Анотація наукової статті

Проведено аналіз новацій Директиви 2013/34/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 у контексті розвитку ідеї інтегрованої звітності. Окрема увага приділена розгляду звітності про управління компанії, про платежі уряду та вирішенню питань запровадження цих звітів в Україні.

Ідеальна система бухгалтерського обліку: утопічна ідея чи реальність

- Легенчук, С.
- Лозинський, Д.

Журнал
Бухгалтерський облік і аудит
№ 2 / 2014

УДК : 657.1

Анотація наукової статті

Розглянуті основні переваги та недоліки застосування концепції "хмарних" технологій та "облікової світобудови" для створення глобальної бухгалтерської інформаційної системи. Здійснено спробу відповісти на запитання, чи можливо отримати ідеальну систему бухгалтерського обліку, ґрунтуючись на досягненнях технологічного прогресу IT-економіки.

Облік доходів у системі управління підприємством

- Осадча, Г. Г.
- Пушкарьова, М. В.

Журнал
Формування ринкових відносин в Україні
№ 6 (181) / 2016

Анотація наукової статті

Розглянуто економічну сутність поняття "дохід" та сутність доходу з точки зору бухгалтерського обліку. Визначено умови визнання доходів і відмінності їх обліку за національними та міжнародними стандартами. Розглянуто підходи до класифікації доходів, зокрема для цілей бухгалтерського, податкового та управлінського обліку, а також визначено місце класифікації в системі управління підприємством. Представлені способи розрахунку доходів від операційної та не операційної діяльності.

Організація бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах за новими нормами національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі

- Лиско, Н. А.

Журнал
Економіка та держава
№ 1 / 2016

УДК : 657:061.1

Анотація наукової статті

У статті розглянуто наукове обґрунтування економічної сутності порядку організації бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах в умовах реформаційних перетворень їх нормативно-правової регламентації і організаційно-структурних змін. Автором використано норми Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі для опису базових правил побудови робочого плану рахунків, видозміни організаційної структури та форм організації обліку для вищих навчальних закладів з метою удосконалення роботи фінансово-бухгалтерських служб.

Основні напрямки удосконалення і модернізації бухгалтерського обліку в бюджетних установах

- Чернелевський, Л. М.
- Момот, Л. В.

Журнал
Наукові праці Національного університету харчових технологій
Т. 20, № 3 / 2014

УДК : 657. 1

Анотація наукової статті

Розглянуто основні напрямки удосконалення та модернізації бухгалтерського обліку в бюджетних установах України з метою забезпечення абсолютної відкритості й прозорості ведення обліку. Досліджено єдині методологічні засади переходу на національні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі та шляхи й терміни впровадження нового плану рахунків і фінансової звітності.

Особливості облікової політики для сучасного підприємства

- Колос, І.

Журнал
Бухгалтерський облік і аудит
№ 2-3 / 2015

УДК : 657.1:338

Анотація наукової статті

Обґрунтовано облікову політику для забезпечення обліково-аналітичних процесів на підприємствах. Розроблено алгоритм вибору раціональної форми організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві з урахуванням вимог чинного законодавства і додатки до облікової політики.

Особливості проведення аудиту облікової політики підприємства

- Беренда, Н. І.
- Хабенко, О. В.
- Руденко, І. С.

Журнал
Формування ринкових відносин в Україні
№ 5 (180) / 2016

Анотація наукової статті

Висвітлено економічну сутність облікової політики підприємства, визначені фактори її змін та наслідки таких змін, досліджено особливості аудиту облікової політики. При цьому авторами наведена характеристика основних етапів – початкового, основного і завершального – та зроблено висновки, що аудит облікової політики дозволить підприємству, яке перевіряється, більш раціонально і правильно обирати форми і методи бухгалтерського обліку.